

KAMOTSAY ISTVÁN VÁSÁRHELYI KÚTJA

Ihletően izgalmas feladatra vállalkozott Kamotsay István, amikor belefogott a vásárhelyi kút elkészítésébe. Azt a leckét kapta, hogy egykori Alma Matere, a Bethlen gimnázium udvarát olyan plasztikai alkotással díszítse, mely az iskola hívatását, a tudás enciklopédiáját, az ifjúság eszmei hűségét egyaránt jelképezi, meghitt hangulatot teremt a tanintézet környezetében és ugyanakkor feledhetetlen tanulságul is szolgál.

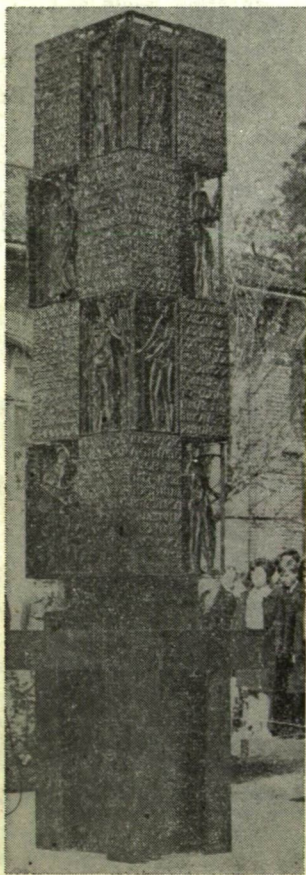
Amilyen kedvező feltételek mellett kezdhették művéhez, olyan mértékben nö-

vekedtek nehézségei alkotómunkája folyamán. Csupa nemes gondolatot, szép érzést, merész szándékot kellett megfogalmaznia, megjelenítenie, de mert a plasztikai érzékeltetés közismert műfaji törvényszerűségei egy bizonyos határon túl már akadályaiává válhatnak a filozófiai mondanivaló, az árnyaltabb hangulat, az intellektuális lényegkeresés kifejezésének, csak újszerű megoldáshoz folyamodva remélt megfelelő kompozíciót található. Kielégítő eredményre csak azért juthatott, mert alkotásának létrejöttében a bölcséleti, érzelmi, szobrászati tényezők egyaránt szerepet kaptak, úgy közelített kútja megvalósításához, hogy munka közben szintézist keresett művészi teendői, művelődéstörténeti tanulmányai, lokálpatrióta hajlamai között.

A sokrétű, bonyolult feladványhoz komplex módszert választott. Átlátta, hogy tradicionális plasztikai eszközökkel, kizárólag az emberi test klasszikus formáival nem képes a korszerű tudásanyag és életérzés dialektikus összefüggéseit láthatóvá tenni. S mert a jó szobor mindig is térszervező erőnek bizonyult, műve koncepciójának kialakításához igénybe vette a modern építészetnek a terek mozgatásában, arányosításában, szerkesztésében szerzett tapasztalatait. A környezethez kapcsolódó mértanias komponálás a szilárdság és a lendület képzetét egyszerre tudja felkelteni, kis méretek mellett is monumentális benyomást kelt. Kamotsay István azonban nem elégedett meg az elvont térformák alkalmazásával, mindössze addig a funkciójukig, míg alkalma-

saknak bizonyultak a kultúrfilozófiai tételek, képzőművészeti megnyilatkozások keretétül szolgálni. Közlendőit végül is figurális ábrákban, nemesveretű szövegben adja elő, korszerűen pedig mindenekelőtt azért, mert a tudományos világnézet megállapításait közvetíti, bár dikciós nyelven szól, a természetéről és a társadalomról kipróbált igazságokat idéz, alkalmasan arra, hogy a kút körül megfordulókat ne csak középiskolás fokon emlékeztesse az emberiség eddig felhalmozott ismereteinek legtanulságosabb következtetéseire.

Századunk harmadik harmadára a képzőművészek körében igen kedvelté vált az úgynevezett fémplasztika. Ez alatt nem a bronzbaöntött szobrok technikája értendő, hanem a különböző fémlemezekből domborított, kalapácsoltt, gyúrt, hegesztett, hajlított műtárgyak kategóriája, annak az alakító, kísérletező, műveskedő, kétkezi tevékenységnek a termése, mely nem elégszik meg az agyagban felrakott mintának nemes anyagba való mechanikus átvitelével, de a végleges kivitelezést — kőben, fában, fémbe — a művész személyes kötelességének tekinti. A közönségnek hátat fordító modernisták ezt a fémplasztikát az indokolatlan szélsúlyok, aprólékos mániák, borzongató ornamentumok, metallurgiai véletlenek területére vitték. Kamotsay István érdeme, hogy a technológiai játékok egyik-másik találatából hatásos stílris elemet fejlesztett, egyfajta értelmes fémgrafika lehetőségeinek nyitott utat. Kútja hasáboszlopának egyes mezőin finom kalligráfiával közműveltsé-

günk tömör kivonatát rendezte érdekes felületű dekkorrá, a közbülső rézlapokon a betűk vonalvezetéséhez hangoltan jelképes ábrázolásokkal illusztrálta fogalmi megállapításait. A függőlegesen és vízszintesen tagolt kútarchitektúra szakaszai között a réteges elhelyezés különbségei indítanak el egy olyan szabályos ritmust, mely azután a négy égtáj felé kinyúló vízköpőkben nyugszik meg és ad hangsúlyt az egész építmény négyzetes jellegének, a toronyházakra utaló statikai könyvedésnek.

Nem nagy ez a díszkút, és mégis nagyszabású. Azért teremt ünnepélyes légkört, mert mesterének elgondolása, szándéka szerint az ifjúság, a közösség készséges szolgálatára készült, a legmagasztosabban értelmezett népművelés szimbólumává lett, ám konkrét oktatásra is rendeltetett. Ez a kertplasztika többre hivatott, mint műfajának legtöbb terméke, nem csak díszít, de nevel is, ízlésre, önművelésre, társadalmi felelősségre, egyszerűségével szerénységre, tartalmával igényességre. S ha igaz az írásnak az a passzusa, melynek értelmében „Vásárhely

föld és lélek különös egy-sége, föld és lélek nehéz egyensúlya”, akkor az is igaz, hogy ez a kulturális hagyományokban oly gazdag magyar város most — mikor otthonává lett a szocialista képzőművészet egyik legtermékenyebb műhelyének — a leghaladóbb művészi magatartás egyetemes eszményeihez is segíthet mértékegységet találni. Túl a Tiszán átélhető

az emberi teljesség élménye, a nemzeti önérték és az internacionalista szolidaritás egysége, a közérdek és a műveltség fennkölt ideája, minden, ami kedves és becses a gondolkodó főnek, az érző szívnek, a szépség és az igazság, a remény és a barátság, a szellem és a szerelem.

POGÁNY Ö. GÁBOR

HÉZSÓ FERENC KIÁLLÍTÁSA SZEGEDEN

„Továbbra is kutatom az ember és természet kapcsolatának változó arculatát, és azon munkálkodom, erőm és legjobb tehetségem szerint részt vehessek korunk új szimbólumrendszerének kimunkálásában” — vallja az ismert fiatal vásárhelyi festőművész katalógusának előszavában. Hézsó Ferenc szegedi tárlata, úgy érzem, hitelesen igazolta ezt a szép „ars picturá”-t, mert ő valóban kereső, kutató

hajlandóságú művész, aki küzd a konvencionális ábrázolás ellen. Az elavult szemléletmód állóvizéből a murális jellegű megjelenítés révén törekszik kilépni. Ami témáját, érdeklődési körét illeti, ez — mint a vásárhelyi festőknél általában — a parasztság életéhez és környezetéhez kapcsolódik. Hézsó azonban nem csupán az alföldi tányavilágot, a jellegzetesen sík vidéket szereti, hanem

szívesen ábrázolja a dombos-völgyes tájakat is. A tagolt felületű tokaji részletekhez nyilván azért vonzódik, mert geometrikus képépítéséhez ezek alakítólag hatnak. Színei egy-egy festményén belül a sárgák, kékek, illetve a zöldek, vörösek együtteséből állanak, s ezek közül harsognak ki a fehérek. Temperával készült táblái ennél fogva hol hideg, hol meleg koloritúak. Dekoratív, nagy ütőerejű